

карт, виконаних за допомогою типографської фарби.

Основними функціями дактилоскопічних сканерів є отримання зображення відбитків та перевірити його на співпадіння з еталоном.

Основні види сканерів: оптичний, ультразвуковий і напівпровідниковий (у свою чергу можуть бути ємнісними або термосканерами) [1, с. 1].

Під час виявлення слідів експерт використовує найменш руйнівний метод дослідження, одним із допоміжних засобів для чого може стати використання приладів RUVIS, що здатні вибірково підсилювати короткохвильове (254 нм) ультрафіолетове (далі — УФ) випромінювання й ігнорувати решту діапазону довжини хвиль світла. Основне природне джерело ультрафіолету — це сонце. Фактично близько дев'яти відсотків усієї енергії, що випускає сонце, є УФ випромінюванням. Ультрафіолет — це електромагнітне випромінювання, що знаходиться в частині спектра між рентгенівськими променями й видимим світлом. УФ світло відрізняється від видимого світла тільки тим, що довжина УФ хвилі є занадто короткою, щоб бути видимою неозброєним оком людини. УФ світло відбивається від частинок речовини відбитка пальця й через спеціально розроблений УФ об'єктив попадає в RUVIS. Фільтр блоку формування зображення, що відсікає, селективно пропускає УФ смугу світла в потужний підсилювач зображення й не пропускає хвилі іншої частоти (зокрема, видиме світло). У трубці підсилювача інтенсивність УФ світла зростає в кілька тисяч разів, він перетворюється на видиме світло, що забезпечує видиме зображення неопрацьованого відбитка пальця. До того ж неопрацьовані відбитки пальців

можуть бути сфотографовані до спроби вилучити їх із поверхні, тим самим знижується ризик випадкового руйнування доказу перш, ніж його задокументують [2, с. 2].

Камеру DFO 1000 призначено для прискореного виявлення слідів на шорстких і пористих поверхнях таких речовин, як картон, папір, деревина під час оброблення розчинами нінгідрину або DFO. Під впливом високої температури вони випромінюють світіння. Конструкція камери дає змогу дослідити кілька документів водночас. Під час дослідження їх можна підвісити на утримувачі або розкласти на зйомних полицях. Подвійні дверцята з жорсткого скла дають можливість спостерігати за процесом, не втручаючись у нього. Камеру оснащено автоматичним регулятором температури з цифровою індикацією. Коли температурний показник печі камери перевищує 93 °С, камера автоматично вимикається, щоб унеможливити пошкодження документів.

Тому можна дійти до висновку, що стрімкий розвиток інноваційних технологій позитивно сприяв розвитку дактилоскопічної техніки і значно спростили роботу експертам.

Перелік джерел посилання

1. Стельмашенко А. Я. Дактилоскопічні сканери / Електронна бібліотека Житомирського державного університету. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/31206/1/2.pdf> (дата звернення: 02.03.2023).
2. Комиза Г. О. Застосування новітніх технологій в дактилоскопії. Інновації в криміналістиці та судовій експертизі : мат-ли міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25.11.2021). Київ, 2021. С. 183—185.

Сприяння митним органам у захисті торговельних марок, зареєстрованих як назви лікарських препаратів

Алла Копитько,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8852-1024>, e-mail: k_oalla@ukr.net

Тетяна Заніна,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2476-860X>, e-mail: tanyazan_@ukr.net

Олександра Мануленко,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7954-1261>, e-mail: maleksaa@ukr.net

Наочно доведено, що для сприяння митним органам у захисті торговельних марок, зареєстрованих як назви лікарських препаратів, під час проведення експертних досліджень, крім стандартних підходів до визначення схожості позначень, мають враховуватись й інші фактори.

Ключові слова: митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності України; торговельні марки, зареєстровані як назви лікарських препаратів; складання назв лікарських засобів; експертиза торговельних марок.

Assistance to customs authorities in protection of trademarks registered as names of medicines

Alla Kopytko, Tetiana Zanina, Oleksandra Manulenko

It is scientifically proven that in order to assist customs authorities in protection of trademarks registered as names of medicines, other factors should be taken into account in addition to standard approaches to determining similarity of designations when conducting forensic researches.

Keywords: The Customs Register of Objects of Intellectual Property Law of Ukraine, trademarks registered as names of medicines, compilation of names of medicines, forensic examination of trademarks.

Згідно з положеннями розділу 14 Митного кодексу України, митні органи сприяють захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України [1].

Митні органи відіграють не останню роль у захисті торговельних марок, адже завданням митних органів, окрім інших, є захист економіки держави та споживачів від потрапляння на внутрішній ринок держави неякісних товарів. Митні органи є достатньо ефективним бар'єром потрапляння на ринок контрафактних і сфальсифікованих товарів та вивезення таких товарів за її межі. Для цього в Україні діє Митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності України. Власник свідоцтва на знак для товарів і послуг може звернутися до Державної фіскальної служби із заявою про сприяння захисту майнових прав. У заяві зазначаються відомості про торговельну марку, виробника товару, транспортування, ознаки тощо. Також у разі наявності такої інформації вказують відомості про контрафактні товари. Після внесення відомостей до реєстру митні органи мають ужити заходів із метою недопущення перетину кордону контрафактними товарами.

Слід зауважити: якщо торговельна марка була зареєстрована тільки за певним класом в Міжнародній класифікації товарів і послуг для реєстрації знаків (далі — МКТП), то продукція іншого суб'єкта з аналогічним маркуванням, але за іншою групою товарів (іншим класом МКТП), не буде розцінена як контрафакт, оскільки за чинним законодавством порушення прав інтелектуальної власності не відбулося. З метою недопущення таких обставин варто зауважити, що реєстрацію знака для товарів і послуг недостатньо здійснювати за одним чи двома класами МКТП. Трапляються випадки, коли торговельні марки, зареєстровані в одному класі (5 кл.), можуть бути зареєстровані не для однорідних товарів. Такі випадки характерні для торговельних марок, зареєстрованих як назви лікарських засобів, які можуть бути зареєстровані в МКТП як лікарські засоби і як біологічно активні добавки [2].

У цьому випадку на допомогу митним органам може прийти судова експертиза торговельних марок (експертна спеціальність 13.6 «Дослідження, пов'язані із знаками для товарів і послуг, фірмовими найменуваннями, географічними зазначеннями походження товарів та ін.»).

Ураховуючи найбільш яскраві приклади експертної практики під час проведення досліджень у справах, що стосуються спірних питань у фармацевтичній галузі, слід зазначити, що ці справи є дуже різними за своїми обставинами та змістом позовних вимог, проте їх поєднує те, що в ході їх розгляду було наочно доведено: торговельні марки — назви лікарських засобів мають певну специфіку і, відповідно, їх правова охорона та захист вимагають адекватного розширеного підходу.

Особливості проведення досліджень назв лікарських засобів, зареєстрованих як торговельні марки, зумовлені особливим статусом ліків серед усіх інших товарів, що обертаються на ринку.

Отже, фармацевтичні назви дуже специфічні, і, відповідно, установлення їхньої схожості при проведенні судових експертиз потребує адекватного підходу. Звичайна схема порівняння словесних позначень, яка базується на звуковій (фонетичній), графічній (візуальній) та смисловій (семантичній) схожості в таких випадках діє не повністю.

При визначенні схожості назв лікарських засобів слід враховувати деякі їх особливості:

- 1) особливості створення, виробництва та реалізації лікарських засобів. Лікарські засоби допускаються до застосування в Україні після їх державної реєстрації, роздрібна торгівля здійснюється на підставі ліцензії через аптечні мережі;
- 2) особливості реклами та просування товарів. Дозволяється рекламувати лише лікарські засоби, які відпускаються без рецепта. Реклама має містити вимогу про необхідність консультації з лікарем перед застосуванням лікарського засобу і рекомендацію щодо обов'язкового ознайомлення з інструкцією. Крім того,

заборонено розміщення відомостей, які можуть справляти враження, що за умови застосування лікарського засобу чи медичного виробу консультація із фахівцем не є необхідною;

- 3) правила щодо складання назв лікарських засобів. Назва, надана лікарському засобу, може бути вигаданою, загальноприйнятною (міжнародна непатентована назва, далі — МНН) або науковою, поряд із назвою торгової марки або фірми-виробника. Вигадана назва не може бути схожою на загальноприйнятну (МНН або узвичаєна назва, наприклад еуфілін, фурацилін, димедрол, цитрамон);
- 4) заборона використання тієї самої назви для різних лікарських засобів. Кожен лікарський засіб має встановлений склад, речовину, що діє, показання та побічну дію, тому використання торговельної марки у вигляді назви на іншому лікарському засобі з іншими показаннями та іншого складу буде вводити в оману споживачів щодо товару, і це встановлено Законом України про лікарські засоби [3].

Відмінність між назвою лікарського засобу та торговельною маркою полягає в їх функціональному призначенні. Як зазначено в Законі України про охорону прав на знаки для товарів і послуг, торговельна марка виконує роль розрізняльного позначення — засобу індивідуалізації товарів конкретного виробника на ринку однорідної продукції [4]. Назва лікарського засобу виконує загально-інформативну функцію, пов'язану із призначенням тих чи інших ліків. На відміну від торговельної марки, найменування лікарського препарату не пов'язується у свідомості споживачів із конкретним виробником, а слугує засобом ідентифікації самого лікарського засобу.

Оскільки обсяг правової охорони, що надається зареєстрованим торговельним маркам,

визначено зображенням знака та переліком товарів і послуг, установлення ступеня схожості торговельних марок є комплексним дослідженням, яке складається із двох взаємопов'язаних стадій:

- 1) порівняння між собою зображень позначень щодо визначення ступеня їх схожості;
- 2) порівняння між собою товарів і / або послуг, на які поширюється правова охорона досліджуваних позначень і визначення їх спорідненості (однорідності).

Отже, для сприяння митним органам у захисті торговельних марок, зареєстрованих як назви лікарських препаратів, під час проведення судово-експертних досліджень, крім стандартних підходів до визначення схожості позначень, мають ураховуватись також інші фактори: особливості функціонального призначення, правила складання назв лікарських засобів та спосіб, яким буде реалізовано лікарські засоби на ринку.

Перелік джерел посилання

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T124495?an=1> (дата звернення: 05.03.2023).
2. Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків. Київ, 2017.
3. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> (дата звернення: 05.03.2023).
4. Про лікарські засоби: закон України від 04.04.1996 р. № 124/96-ВР (зі змін. та допов.). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/123/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.03.2023).

Криміналістичні ознаки корупційних злочинів

Валентина Корж

д-рка юрид. наук, професорка, Почесна працівниця прокуратури України,
Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9431-8727>, e-mail: KorgValentina@i.ua

Проаналізовано чинне антикорупційне кримінальне законодавство, юридичну літературу за цією проблематикою, слідчу та судову практику. Розглянуто проблеми розслідування корупційних злочинів, визначено криміналістичні ознаки та поняття корупційних злочинів.

Ключові слова: корупційні злочини; антикорупційне кримінальне законодавство; «корупційні послуги»; криміналістичні ознаки.